

ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบครั้งที่ ๒๖ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. คัพพีเซนโร ชื่อว่าอาชยาต ฯ ในอาชยาตนั้นท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง ฯ จงเขียนวิภัติภูมิศาสตร์
เฉพาะฝ่ายปริสสพหมาดู ฯ (๒๕๖๕/๒)
๒. ในอาชยาตนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธานและแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง ฯ (๒๕๖๔/๒)
๓. วาก คืออะไร ฯ แบ่งเป็นกี่อย่าง ฯ อะไรบ้าง ฯ และกฤษณสูตรจะกำหนดวากได้แม่นยำต้องอาศัยอะไรเป็น
เครื่องกำหนด ฯ (๒๕๖๔)
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. บุรุษในอาชยาต มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
- ข. กิริยาคัพพีใด ชื่อเหตุกัตตวาก ฯ และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ (๒๕๖๕)
๕. กิริยาคัพพี คือ กุตุโต, ปคคยห แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์
ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. เนตพพนติ เนยฺย ฯ
- ข. สรติ เอตายาติ สติ ฯ
- ค. กุชฌติ ลีเลนาติ โกธโน ฯ (๒๕๖๔)
๖. ในกิริยาคัพพี แบ่งกาลไว้เท่าไร ฯ อะไรได้บ้าง ฯ กมฺมกาโร ลงปัจจัยอะไร ฯ เป็นรูปและสาธนะอะไร ฯ จง
เขียนรูปวิเคราะห์มาดู ฯ (๒๕๖๔/๒)
๗. คัพพีเซนโร ชื่อว่ากัมมสาธนะ ฯ และกัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ กิริยาคัพพี คือ ชินฺ
โณ, อารุยห แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ (๒๕๖๕/๒)
๘. กิริยาคัพพี คือ วตตพพํ, รุณฺโณ แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์
ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. สุเขน ภริยตีติ สุภโร ฯ
- ข. หิตํ กโรตีติ หิตกฺกโร ฯ
- ค. ทุสฺสตี เตนาติ โทโส ฯ (๒๕๖๕)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

สอบครั้งที่ ๒๖ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๘

ศัพท์กล่าวกริยา คือความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาชยาต ๗
ในอาชยาตนั้น ท่านประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วณะ บุรุษ ชาติ วาจก ปัจจัย ๗
ได้เขียนวิภัติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรสสพมาดังนี้

๙๙๙

ในอาชยตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประฐานได้ ๓ กาล คือ

กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะข้างหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล ๑

กาลที่ล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๑

กาลที่ยังไม่มาถึง เรียกว่า อนาคตกาล ๑ ฯ

กาลทั้ง ๓ นั้น ท่านแบ่งให้ละเอียดออกอีก ดังนี้

ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอดีต ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต ๑ ฯ

อดีตกาล จัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ๑ ล่วงแล้ววันนี้ ๑ ล่วงแล้ววันนี้ ๑ ฯ

อนาคตกาล จัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน ๑ อนาคตของอดีต ๑ ฯ

ตอบ วาจก คือ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วณะ บุรุษ ธาตุ คือกล่าวบทที่เป็นประธานของกิริยา ฯ

(วาจกนั้น) แบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตุวาจก ๑ กัมมวาจก ๑ ภาววาจก ๑ เหตุกัตตุวาจก ๑ เหตุกัมมวาจก ๑ ฯ

กฤษณบทรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยปัจจัยเป็นเครื่องกำหนด ฯ

๒ ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ข. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัตตุจาก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า **สามิโก สุทํ โอทนํ ปาเจติ** นาย ยง (หรือใช้) พ่อครัว ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก ฯ

คุตโต แปลว่า อันหาคุ้มครองแล้ว ๆ สำเร็จรูปมาจาก **คุป** ชาติในความคุ้มครอง, **ต** ปัจจัย, ชาติที่มีที่สุด เอาที่สุดชาติเป็น **ต** ลง **สิ** ปฐมวิภัติ ปงลิงค์ ๆ

ปคฺคยฺห แปลว่า ประคองแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ป** บทหน้า, **คหฺ** ชาติ ในความประคอง, **ตฺนาทึ** ปัจจัย คือ **ตฺน ตฺวา ตฺวาน**, ชาติมี **หฺ** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ย** กับที่สุดชาติ เป็น **ยฺห** ฯ
ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

ก. **เนตพฺพนติ เนยฺยํ**

(สิ่งใด) อันเขาพื้่นำไป เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าอันเขาพื้่นำไป,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ณฺย** ปัจจัย ฯ

ข. **สฺรติ เอตายาติ สติ**

(ชน) ย่อมระลึก (ด้วยธรรมชาติ) นั้น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุระลึก (แห่งชน),
เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, **ติ** ปัจจัย ฯ

ค. **กฺขุชติ สึเลนาติ โกรโน**

(ผู้ใด) ย่อมโกรธ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้โกรธโดยปกติ,
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสลึละ, **ยฺ** ปัจจัย ฯ

๖. **ตอบ** ในกิริยาภิธาน แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้ ๒ คือ ปัจจุบันกาล ๑ อดีตกาล ๑ ฯ
กาลทั้ง ๒ นั้น แบ่งให้ละเอียดออกอีกดังนี้

ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๒ คือ ปัจจุบันแท้ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต ๑ ฯ

อดีตกาล จัดเป็น ๒ คือ ล่วงแล้ว ๑ ล่วงแล้วเสร็จ ๑ ฯ

กมฺมกาโร ลง **ณ** ปัจจัย, เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ฯ วิเคราะห์ว่า

กมฺมํ กโรติ กมฺมกาโร ฯ

๗. **ตอบ** ผู้ทำ ฯ ซึ่งสิ่งใด คัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า **ปิโย** เป็นที่รัก, **รโส** วิสัยเป็นที่ยินดี ก็ดี คัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งของที่เขาทำ เป็นต้นว่า **กิจจํ** กรรมอันเขาพื้่นำ, **ทานํ** สิ่งของอันเขาพื้่นำให้ ก็ดี ชื่อว่ากัมมสาธนะ ฯ

กัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลอย่างนี้ คือ

ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่.....”

ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา.....” ฯ

ชิตฺโณ แปลว่า แก่แล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ชิตฺ** ชาติ ในความคร่ำคร่า, **ต** ปัจจัย, ชาติมี **รฺ** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **ณฺณ** แล้วลบที่สุดชาติ ลง **สิ** ปฐมวิภัติติ ฯ

อารฺยฺห แปลว่า ขึ้นแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **อา** บทหน้า, **รฺห** ชาติ ในความขึ้น, **ตฺนาทึ** ปัจจัย คือ **ตฺน ตฺวา ตฺวาน** มีอุปสัคอยู่หน้า แปลงปัจจัยทั้ง ๓ เป็น **ย** ชาติมี **หฺ** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ย** กับที่สุดชาติเป็น **ยฺห** ฯ

๘. **ตอบ** **วตฺตพฺพํ** แปลว่า อันเขาพื้่นำแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **วทฺ** ชาติ ในความกล่าว, **ตพฺพ** ปัจจัย, เอา **ท** เป็น **ต** ฯ

รฺนฺโน แปลว่า ร้องให้แล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **รฺท** ชาติ ในความร้องให้, **ต** ปัจจัย, ชาติมี **ท** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **นฺน** แล้วลบที่สุดชาติ ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

- ก. **สุเชน ภริยตีติ สุภาโร**
(ผู้ใด) อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าอันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ข** ปัจจัย ฯ
- ข. **หิตํ กโรตีติ หิตกุกโร**
(ผู้ใด) ย่อมทำ ซึ่งประโยชน์เกื้อกูล เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล,
เป็นกัตตุรูป กัมมสาธนะ, **อ** ปัจจัย ฯ
- ค. **ทสุสตี เตนาติ โทโส**
(ชน) ย่อมประทุษร้าย (ด้วยกิเลส) นั้น เหตุนั้น (กิเลสนั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุประทุษร้าย (แห่งชน),
เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, **ณ** ปัจจัย ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน สุกภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อความหมายไม่ชัดเจนที่กำลังตอบในประเด็นใด ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณาคะแนนได้